

Några anteckningar.

Oscar Jansson

Detta är en enkel berättelse om en fattig pojkes konster på lifvets trasiga matta.

Memoarer.

Undertecknad föddes i Upsala den 22 Mars 1868 och började i folkskolan därstädes 1875.

Det äldsta minne af någon betydelse, som jag har kvar från min grönaste ungdom, var ett olyckstillbud, som så när hade kostat mig lifvet.

Min far var timmerman (efter nutida begrepp byggmästare) och arbetade i ett nybygge vid Västra Ågatan. Jag var där och hälsade på honom, och gnodde omkring i det halffärdiga huset. Så klef jag upp på en lång steg, som inifrån stod uppställd från första till tredje våningen, ty trossbottnarna voro ännu inte färdiga. På öfversta pinnen stod jag just och tittade ut i fönstergluggen, då en arbetare utan vidare rök åt sig stegen, för att bära den till annat håll. Han såg nemligen inte mig, och följden blef, att jag for hufvudstupa ut från tredje våningen. Utanför hängde dock en murbrukstalja i block och jag hade sinnesnärvaro nog för att hugga tag i den. Jag fick fatt i endast den ena linan, men i den andra hängde ett tomt ämbar, och det blef räddningen, ty ämbaret tjänstgjorde som motvigt. Det for iväg uppåt samtidigt som jag åkte ned, men ändock inte hastigare än att jag kom något så när helskinnad ifrån äfventyret. Min far stod nedanför på gatan och var just till hands att taga emot mig då jag återkom till jorden från min vådliga färd.

Den 13 December 1876 afled min far efter att ha legat sjuk till sängs

nära ett helt år i lungsot.

Den 19 Februari 1880, en kall vinterdag, afreste jag från Upsala till Stockholm, och min faster Lovisa var nere vid Centralen och mötte mig. Så bar det iväg genom staden till Svartensgata 20, på Söder. Min faster och farbror hade lofvat att taga hand om mig, ty det blef fattigt i hemmet när pappa var död. Fattigdomen hade för öfrigt börjat under hans långa sjukdom, och det är mig ofattligt hur i all världen min mor kunde klara sig.

Farbror var s.k. gårdskarll för egendomen, där han bodde, och jag fick genast vara honom behjälplig med att draga snölass och hacka upp fruset slaskvatten ur rännstenen. På den tiden tömdes nemligen allt slask i rännstenen utanför porten, och när det var kallt frös smörjan till is och måste hackas upp igen, och på en liten kälke dragas in i en trädgård innanför gården. Således en fruktansvärdt bakvänd ordning. Det var ett otrefligt och tungt arbete, som aldrig tog slut så länge det var kallt.

Farbror hade äfven sågning och uppbärning af ved till en del bättre familjer, både på Norr och Söder, och det var för mig att gå med honom från det ena stället till det andra och utföra ett grofarbete, som inte alls kunde vara lämpligt för en pys på 12 år. Jag minnes ännu, att farbror sågade och jag ensam högg en famn ved ledigt på dagen, och sedan blef kvällsarbetet att bära den några trappor upp.

Både farbror och faster vore dock mycket snälla och jag hade inte något att anmärka på dem i fråga om behandlingen, men de hade, helt naturligt förresten, inte någon föräldrakärlek till mig och derfor blef jag mera såsom deras dräng.

En tid efter, sedan jag anländt till dem, fick farbror anställning såsom tornväktare i Katarina kyrka, med tjänstgöring hvar tredje natt, och då fick jag ytterligare ett otrefligt jobb att sköta. Vid kl. 12-1 tiden, på natten, då han hade tjänstgöring, måste jag gå upp i tornet till honom

med varmt kaffe i en butelj, som för värmens skull var instoppad i en strumpa och nedlagd i en korg. Det var visserligen endast hvar tredje natt detta förekom, men jag minnes ännu huru obehagligt det var att bli väckt och vara tvungen att gå ut så där mitt i natten. Men det var inte annat att göra än lyda order. Efteråt har det förvånat mig, att jag inte hade en ringaste känsla af mörkräddhet då jag i kolsvart mörker gick uppför de branta och smala trapporna och måste trefva mig fram öfver stora tomrum för att hitta.

Under hela sommaren var farbror fanatisk fiskare med metspö och så godt som hvarje morgon skulle han gå till Stadsgårdskajen för att få några mörtar och abborrar. Och äfven då måste jag göra honom sällskap, oaktadt faster många gånger ville att jag skulle få ligga i fred. Det var nog roligt att meta, men att gå upp hvarje morgon vid fyra-tiden och sedan ha tungt arbete hela dagen, var påfrestande.

Men det var inte arbete jämt och ständigt. Jag hade många roliga stunder också med pojkestreck af alla upptänkliga slag. På den tiden var Mosebacke Varietet i ropet och det var mycket folk där hvarje kväll. Jag kommer särskildt ihåg en lindansare Blonhdin, som gick på en lina, som var spänd mellan Södra teaterns tak och en träställning inne på terassen. Ibland åkte han velociped på linan och ibland sköt han en skottkärra med en person i, framför sig o.s.v. Men så en dag ramlade han ned och slog ihjäl sig. Jag var bekant med flera jämnåriga pojkar och för oss var det frestande att få, se Mosebacke-härligheterna på närmare håll än ifrån torget. En dag letade vi också tag på en bakväg under ett plank, där vi obemärkta kunde krypa igenom, och där gled vi sedan såsom ålar igenom nästan hvarje kväll.

Wid Mosebacke-torg låg en gammal trädgård, där vattentornet nu står, som egdes af syskonen Öberg. Med de yngre af dessa var jag bekant och ofta tillsamman, och alltid var det något upptåg i görningen. En sommarafon voro vi i deras trädgård. Torget var fullt

af folk, gratispublik, som såg på lindansaren. I trädgården fans det godt om morötter, och nu börjar historien. Vi knyckte morötter och stoppade fickorna fulla, Sedan ställde vi oss vid planket och genom springorna kunde vi se folket nere på torget. (Trädgården låg ett par meter högre än torget) Och nu började vi bombardera dem som passerade förbi, utan att vi sjelfva syntes. Det blef ett kikande hvarifrån alla morötterna kommo, och för oss var detta naturligtvis kolossalt skojigt. Men rätt hvad det var fingo vi syn på en poliskonstapel, som klef in genom porten och med raska steg närmade sig vår plats. Nu voro goda och framförallt hastiga råd dyra. Vi funderade heller inte länge, utan kilade ändes planket, som vek af åt fiskaregränd, och där hoppade vi som ekorrar öfver och försvunno som dimfigurer.

Faster hade en stor, kastrerad katt, Prisse, mycket rar förresten, och den hade jag mycket skoj med. Att binda något vid svansen på honom var ganska vanligt, men en dag hade vi målare i gården och målaren hade slagit terpentinen på en tallrik. Ingen fans i närheten f.t. mer än katten och jag, och det var kattens olycka. Jag doppade en pensel i terpentinen och stack den sedan midt på russinet under svansen på katten. Det blef ett fruktansvärdt lif. Katten började åka på bakdelen, rullade rundt och skrek som ett lejon. Faster och alla husets tanter kommo ut på gården och det var en förfärlig uppståndelse. Men jag låtsades om ingenting och mitt tilltag kom aldrig i dagen. Allmänt troddes att katten blifvit svårt sjuk men så småningom kryade han till sig igen, fast jag nog såg att han hade ont af terpentinen ganska länge.

Hos farbror fans också en gammal pistol af grof kaliber och den hade jag många funderingar på. Så började gatuarbeten med sprängningen i närheten, och där lyckades jag på något sätt komma öfver några kasserade bitar stubintråd, som innohöllo krut. Nu var krigsplanen klar. Krutet petades ur och snart hade jag en präktig laddning, som väl packad, fyllde pipan ända till mynningen. Hvarifrån jag fick

knallhatten kommer jag ej ihåg, men det blef i alla fall ett skott, som skakade hela huset. Aldrig i min tid såg jag faster så arg som den gången. Det värsta var, att den gamla värdinnan låg svårt sjuk, och just utanför hennes fönster råkade jag stå när skottet gick. Det påstods att hon af förskräckelsen ramlat ur sängen. Sjelf tog tag inte ringaste skada, men pistolen fick jag aldrig se röken af vidare.

Medan jag skrifver om allt detta rinna så många hågkomster i minnet att jag inte hinner nedskrifva dem alla. Men när jag skrifver om pistolhistorien, är det väl bäst att äfven skrifva om andra " jagthistorier".

Jag hade skaffat mig en slangbåge och var riktigt styf att skjuta med den. Det var många småfoglar som fick släppa lifvet till för detta okynne, för att inte tala om alla afsides liggande fönsterrutor. En dag gingo jag och en annan "slangpojke*" stora Bondegatan framåt, då vi fingo se en katt sitta på trottoaren, långt framför oss. Småsten hade vi alltid i fickan och så afsköt jag ett väldigt skott mot kattstackaren. Men "kulan" förfelade sitt mål den gången och träffade i stället en gatsten, med påföljd, att hon slog åt sidan och gick rätt igenom ett butiksfönster, ögonblicket derpå kommo både "gubben*" och biträdet springande ut ur butiken, men aldrig kunde de tro att det var vi, hvilka voro så långt borta, som kunde vara de skyldige, utan rusade öfver gatan in på en gård mitt emot, där de trodde att attentatorn fans. Under tiden fortsatte vi långsamt framåt och hade god tid att kasta ett öga på den trasiga fönsterrutan.

Af alla dessa upptåg skulle man kunna tro, att jag hade litet eller intet att göra, men så var ingalunda förhållandet. Det lediga stunderna voro lätt räknade, men jag tog väl vara på dem, som synes.

Trots att jag hade fullt upp att göra, började vi dock tala om ett jag borde ha någon fast plats, och så blef det att gå till Stockholms Dagblads kontor i Storkyrkobrinken för att titta i tidningen efter platser. På den tiden var det så ordnad, att man på det kontoret fick

se gratis i tidningen, och därför måste jag gå den långa vägen dit för att spara på slanten. Efter många fåfänga försök, blef jag ändtligen en dag anställd som springpojke hos korgmakare S. F. Wahlström på Lästmakaregatan, med en lön af 3 kronor i veckan. Det blef magert att lefva på den summan, ty nu måste jag hålla mig med maten sjelf, och jag minnes ännu, att det var dagar som jag endast fick en limpa med smör på till middag. I längden blef detta dock för skralt för en matfrlskus som jag, och började därför se mig om efter något annat. Snart hade jag också plats hos en stensättare, med 5 kronor i veckan. Men aktare hvad det var knogigt. Jag skulle plocka sten hela dagen och fingrarna blefvo alldeles utslitna och trasiga så att de blödde nästan jämt, oaktadt jag hade trasor och skinlappar på dem. Så slutade jag snart det jobbet och kom till en målare Carlqvist vid Mosebacketorg. Där fick jag 5 kronor i veckan och maten. Men inte heller det görat var mig till lags, och när jag för ovanlighetens skull blef erbjuden plats som springpojke i en bokhandel, slutade jeg måleriet och började i Axel Wallins Bokhandel, Götgatan 11, i medio af Augusti 1882.

Ungefär vid denna tid flyttade min mor och bror Emil från Upsala till Stockholm, och nu bodde jag tillsammans med dem, först Högbergsgatan 31 och sedan Fiskaregränd 8. Medan vi bodde på det senare stället, gifte mamma om sig med A. Cederborg, men då flyttade Emil hemifrån, ty han var emot giftermålet. Ett par år senare fick Cederborg plats som portvakt i huset Norrmalmstorg 2 och då flyttade vi dit. På den tiden var min mor mycket klen till hälsan och hon led särskildt svårt af astma. Det var ibland så svåra anfall att vi många gånger trodde hon skulle dö deraf. Men så gjorde hon bekantskap med en s.k. helbregdagörare Redin, och genom honom blef hon återställd til hälsan och var fullkomligt frisk i många år. Det var mycket märkvärdigt med denne helbregdagörelse. Vi voro minsann inga fantaster någon af oss, och vi hade haft flera läkare hemma, som alla förklarar att sjukdomen var obotlig och att intet

kunde göras deråt. Men efter Redins enda behandling var helsotillståndet så helt förändradt, att det inte kan blifva tal om någon tillfällighet eller dylikt, utan att det verkligen var helbregdagörelse genom religiös tro.

Ungefär vid den tiden blef jag bekant med några jämnåriga ynglingar Ragnvald Engellau. Erik Friberg, Herman Petterson samt bröderna Ernst och Carl Gyllang. Det blef ett gäng, som höll ihop ganska många år och hade ofantligt roligt. Vi höllo mycket till på Lilla Essingen, ty Fribergs föräldrar hade en s.k. sommarvilla där. Och nere vid stranden byggde vi pojkar en liten stuga, som sedan var vårt vanligaste mål vid våra utflykter. I samband med denna stuga kommer jag ihåg många händelser, men antecknar här endast ett par af dem för att visa hvilka tjufpojkar vi ännu voro.

Det var en vacker sommarsöndag vi voro därute. Stugan var möblerad med bl. a. en stor röd soffa, som vi fått af Fribergs. Men nu fingo vi för oss, att soffan tog för stort utrymme i stugan och därför måste ut. Det var inga långa underhandlingar om den saken, utan soffan bars genast af sex par unga armar bort till en hög berghäll, och där hyfvades den- ett- tu- tre- rakt ut i plurret. Vinden låg från land och soffan dref ut på fjärden, där den länge låg och lyste röd i solskenet och väckte allmän förvåning bland ångbåtspassagerare, som foro förbi.

En trettondag, antagligen år 1885, hade vi varit ute för att jaga - på Essingen och hade därför hvar sitt muskedunder med oss. Så blef det kväll och vi vandrade landsvägen hemåt. På långt håll hörde vi bjellrorna från en mötande skjuts och genast var det någon som föreslog rackartyg igen. Vi kröpo alla ned i diket vid vägen och hukade oss ner i snön. Så laddade vi våra muskedunder och just som åkdonet, en mjölksurra, kom midt för oss, brassade vi af våra skott rätt upp i luften. Hästen gjorde ett väldigt språng och så bar det iväg med hiskelig fart. Huru det aflöpte för den stackars mjölksurran

intresserade oss inte det minsta, utan vi fortsatte in till staden.

Den 16 Augusti 1884 hade jag slutat i bokhandeln, där jag således varit i jämt 2 år, och redan samma dag börjat hos en grosshandlare Carl Emil Johanson, Mästersamuelsgatan 38. Där var kontorstiden från kl. 8 på morgonen till kl. 9 på kvällen, utan annan ledighet än hvad som åtgick för att äta måltiderna i rummet innanför kontoret. Johanson var onekligen en stor arbetsförmåga, men obildad, brutal och fordrande. Det var mycket sällan någon eller något var honom till lags och någonting af erkänsla fans inte hos honom. Vi hade t.ex. stora sillmagasin på Djurgården, och det hände ibland att fartyg begärde att få lasta redan kl. 4 på morgonen, för att kunna komma iväg så fort som möjligt. Och för C.E.J. var det bara helt naturligt att jag och folket skulle vara där på utsatt tid. Det var inte alls fråga om vi ville börja så tidigt eller att få någon skjuts den långa vägen från Wasastaden till Djurgården. Jag kommer ihåg att jag måste gå hemifrån kl. 3 på morgonen för att hinna till Djurgården kl. 4. Den hufvudsakliga affären var dock amerikanskt fläsk och ost.

Sitt 25-årsjubileum som affärsman firade han med en fäst på Fenix, och nog skulle hvem som helst tycka att hans bokhållare då skulle vara med. Men det kunde inte komma ifråga. De enda af oss, som voro bjudna, var kassören Lindvall och jag. Men jag var bjuden endast med särskild beräkning, ty jag fick i uppdrag att hela kvällen räkna huru många champagnebuteljer som togs in, för att han sedan skulle kunna kontrollera räkningen från källarmästaren.

Åren 1889-1890 fullgjorde jag min värnplikt vid Svea Lifgardes 1sta kompani, första året med 21 och andra året med 17 dagar. Det var andra tider då än nu, men så tog men också hela tillställningen endast som ett slags semester. Mellan kl. 12-5 var man ledig, och det var fästmiddag hvarje dag med kaffe & punsch efteråt.

Några år tidigare, våren 1885, hade Emil och jag köpt en segelbåt tillsammans för 125 kronor, och med den hade vi ofantligt roligt i

många år. Vi gjorde segelturer till Upsala, Mariefred, Norrtelje m.fl. platser och t.o.m. sjelfva Carl Emil Johanson var med på en kortare tur en gång, då vi hade gjort strandhugg vid hans sommarställe i Kyrkviken.

Vi voro också med om att bilda ett litet segelsällskap, som fick namn efter vår båt, Najaden. Sällskapet bildades den 12 Januari 1886 och vår båt blef s.k. chefsbåt. Jag kommer lifligt ihåg en segeltur i full storm till Södertälje. Vi voro tre båtar i sällskap när vi gåfvo oss Iväg, men endast Najaden kom lyckligt fram. De båda andra gjorde hafverl på Björkfjärden och besättningarna måste gå till Södertälje, där de sedan träffade oss välbehållna. Seglingen öfver björkfjärden var den gången ovanligt svår äfven för oss, och vi voro sex man ombord, som fingo sitta nästan utanpå båten, medan sjöarna slog öfver från för till akter. Men Najaden var en ypperlig sjöbåt och det var därför ett nöje att vara ute med den i dylik storm. Allt detta var emellertid endast söndagsnöjen, ty på hvardagarna hade man så lagom roligt hos Johanson. Det var en arbetsam och otreflig plats, men där började ändå upprinnelsen till min allra lyckligaste tid.

Det var på hösten år 1891 som jag en morgon fick se en lång, vacker flicka gå in på Aronsons kommissionskontor, som låg mitt för mitt kontorsfönster, och jag observerade att hon tog af sig ytterkläderna och slog sig ned vid pulpeten. Sedan såg jag henne dagligen och slutligen observerade hon mig genom fönstret. Redan från första stunden blef jag betagen i henne, ty hon var ovanligt vacker, och jag funderade på alla möjliga sätt att kunna göra hennes bekantskap. I samma hus som Aronsons kontor bodde en bekant typograf Johansson, och dennes jungfru gaf jag 50 öre för att hon skulle taga reda på åt mig hvad den vackra flickan hette. Och redan dagen derpå hade jag reda på både hvad hon hette och hvar hon bodde. - Anna Bergendorff, Drottninggatan 13. Detta var ju alltid något och nu hoppades jag på något tillfälle att få göra hennes bekantskap. Men så en dag i början på vintern var min sköna försvunnen och jag fick veta

att hon slutat på kommissionskontoret och fått anställning hos en firma Warolin & Helmer. Mitt tycke för henne hade ännu inte fått så starkt fäste och jag tog saken därför ganska lätt, ehuru mina tankar ofta voro hos henne. På Julaftonen 1891 köpte jag hos Leja på Regeringsgatan en liten damväska af plych, som jag lät skicka till fröken Bergendorff, utan att uppgifva hvem afsändaren var.

Det hade dock säkerligen blifvit slut med denna min första obetydliga kärlekssaga, om jag inte vidare sett henne. Men ödet hade annorlunda beslutat. Gubben Aronson hade mycket fäst sig vid fröken Bergendorff på grund af hennes duglighet och ovanligt goda sätt mot kunderna, och han sökte därför upp henne och lyckades med öfvertalning samt erbjudande af högre lön få henne tillbaka. Deraf kom det sig att jag en sommardag år 1892 återsåg den strålande uppenbarelsen på sin gamla plats, om möjligt ännu vackrare och mera betagande än förut. Nu väcktes den slumrande kärleken på allvar och dermed kom beslutsamheten att nu göra hennes bekantskap. Efter någon tid kom jag på ideen att skriva hennes initialer, A.B. på en stor papperslapp och visa henne den genom fönstret. Det var ju tjufpojkestreck, men det missuppfattades inte, ty jag fick ett småleende till svar på mitt tilltag. På så sätt var den första bekantskapen gjord, men jag hittade på ett ännu bättre att fortsätta. Min mor hade länge talat om att hon behöfde en jungfru till hjälp, och hvad var naturligare än att jag nu fick sköta om den saken, då jag hade min tillbedda på kommissionskontoret. En vacker dag stegade jag alltså in till henne och framförde mitt ärende, men jag var så innerligt tafatt, att jag inte vågade inlåta mig på något annat samtal med henne, utan gick min väg så snart ärendet var uträttadt. Omedelbart efteråt ångrade jag min tafatthet, men hvad hjälpte det. Det var dock tydligt, att det första kärleksfröet slagit djupa rötter, ty jag hade ingen ro förrän jag fick träffa henne igen. Efter någon tid tog jag mod till mig och telefonerade till henne. Det var en egendomlig presentation, men gick bättre än jag väntat och samtalet kom bra i

gång. Innan vi slutade detta vårt första telefonsamtal, hade vi stämt möte med hvarandra på Beriderebangatan redan samma afton klockan 8. Och på utsatt klockslag voro vi båda där. Nu blef det presentation för hvarandra och så gjorde vi en promenad, direkt till hennes bostad, Drottninggatan 13. Vi träffades snart igen och sedan blefo våra möten oftare och promenaderna längre och längre. En afton, på hösten 1892, då vi togo en promenad till Djurgården, förklarade jag öppet min kärlek till henne. Hon låtsades vara förvånad och ville inte svara något derpå, men några dagar senare, på en liknande promenad, kom det för mig hänryckande svaret, att hon älskade mig tillbaka. Vi hade hittills endast gjort promenader i det fria och således inte varit inne på något offentligt ställe, men den 20 Mars bad jag att få bjuda henne att se Ninisch på Södra Teatern, för att på så sätt fira min 25-te födelsedag. Hennes föräldrar hade ännu inte sett mig och de ville inte glfva sitt tillstånd till detta teaterbesök. Men kärleken öfvervinner allt och så äfven nu. På utsatt tid hämtade jag min älskade utanför "13" och så spatserade vi hela vägen till teatern. Jag kommer ännu ihåg huru vacker hon var och huru en ny, hvit krage klädde henne, som hon köpt till kvällens ära. Efter föreställningens slut ville jag bjuda på supe, men det afböjde hon bestämdt och så promenerade vi i stället, nu för första gången arm i arm, tillbaka till "13". Några dagar derefter gjorde jag mitt första besök hos Annas föräldrar och dermed var bekantskapen gjord äfven med dem. Två månader sednare, eller den 23 Maj 1893, egde vår förlofning rum. Den skedde i all stillhet hemma i "13". Svärmor hade gjort iordning en god middag och sedan denna afätits växlade vi ringar och kysste hvarandra offentligt för första gången. Huru tillbakadragen jag varit kan man förstå deraf, att jag kysste Anna förstå gången på min mors födelsedag den 7 Maj, således endast 14 dagar före vår förlofning. I början kom det nog slitningar en och annan gång oss emellan, ty Anna hade många beundrare som ville gå mig i vägen och gjorde mig svartsjuk. Men vårt kärleksgnabb blef

aldrig så starkt att det rubbade vår tro på hvarandra, och jag tror snarare att dessa moln gjorde att solskenet blef så mycket klarare efteråt.

Jag hade nu i 10 år varit anställd hos "Carl Emil" och i denna otrefliga plats hade jag äfven så usel betalning, att det var omöjligt att gifta sig på den. Vi hade därför funderingar på alla möjliga sätt huru vi skulle klara oss, men när nöden är som störst är hjälpen närmast.

I Maj månad 1894 träffade jag händelsevis en gammal bekant, Carl Sandberg, och honom delgaf jag mina bekymmer. Han var genast på det klara med huru saken skulle ordnas, ty han skulle på sommaren sluta sin anställning hos firman Georg Tempelman, och den skulle jag öfvertaga efter honom, påstod han. Detta var ju ett godt uppslag, om det kunde realiseras, och redan dagen derpå var jag uppe hos grosshandlare Tempelman för att tala om saken. Sandberg hade redan förberedt herr Tempelman och detta gjorde att jag kom till uppgörelse genast. Jag skulle börja min nya plats redan den 15 Juni, mot en lön af 150 kr pr månad. Detta var på den tiden bra betalt och hvilken fröjd det därför blef i två unga hjertan kan inte beskrivas, ty nu kunde giftermålsplanerna med tillförsikt diskuteras och planläggas. Vi började ganska snart göra våra inköp af bohag. Bland de första vi köpte var ett dokumentskåp för 75 kr, en buffe för 50 kr, en turkisk divan för 55 kr och en gustaviansk säng för 35 kronor. En möbel, som vi länge voro tveksamma om, var en stor förgyld trymå för 125 kr, som vi mycket fast oss vid, men som vi inte ansågo oss ha råd att köpa. Till slut fick den dock släpa med äfven den.

Jag hade gjort upp med min mor, att af henne öfvertaga den lilla våningen på 2 rum och kök, som vi haft tillsammans i Uplandsgatan 9 B, och åt henne hyrde jag ett litet rum på Drottninggatan. Först efteråt har jag förstått huru det skulle kännas för en mor att på detta sätt, ensam få lämna det gemensamma hemmet, men då glömde jag henne i mina lyckliga giftermålstankar.

Den 29 September 1894 egde bröllopet rum på Oxtorgskällaren. Det var ett ståtligt bröllop efter våra förhållanden med cirka 40 gäster. Pastor Schröderheim vigde oss. Jag minnes lifligt huru vacker lilla gumman var i sin brudklänning och huru öfverlyckliga vi voro, då vi på natten åkte hem till vår nya bostad i en extra fin hyrvagn. Påföljande dag var söndag och då kommo några af bröllopgästerna på visit, fast det voro vi inte så värst trakterade af, ty då hade vi roligast ensamma.

Och så voro vi inne i vårt nya lif tillsammans. Jag hade min goda plats hos Tempelman och Anna skötte till att börja med vårt lilla hem ensam. Men när lilla gumman började blifva krasslig på grund af tecken till moderskap, togo vi en liten tjänsteflicka, som gick till och ifrån, mot en lön af 5 kr per månad. På vintern fingo vi en svår pröfning, ty jag fick för första gången reumatisk värk i ett öga och måste ligga till sängs i svår värk en hel månad. Då ingenting tycktes hjälpa deremot ordinerade läkaren att jag skulle lägga 6 st. blodiglar omkring det sjuka ögat, och efter den behandlingen blef jag verkligen bättre. Men det var en svår tid för lilla gumman, ty hon var samtidigt i grosess och man visste inte då huru sjukdomen skulle sluta.

Så kom den stora händelsen med tillökning af familjen. Vi hade varit på besök hemma i "13" hela eftermiddagen och kvällen den 25 April och märkte ingenting ovanligt. Då vi gingo hem mötte vi på Drottninggatan Ebba Hammarqvist och pratade med henne en stund. Vi gingo till sängs som vanligt och allt var godt och väl, men på natten fick Anna svåra värkar och det var tydligt att vi måste få hem en barnmorska så fort som möjligt. Vi hade förut talat vid en fru Lindström att vara oss behjelpig när tiden var inne, men när jag telefonerade dit var hon på annan förrättning. Till slut fick jag tag i en fröken Bärsell som var ledig, och då blef det för mig att springa till hennes bostad för att följa henne hem till oss. Klockan var då vid två-tiden på natten, och klockan 7 på morgonen den 27 April 1895 såg vår lilla förstfödda dagens ljus. Några dagar derefter döptes lilla Signe i Adolf Fredriks kyrkas sakristia i närvaro af fröken Bärsell oeh

mormor.

Nu blef det ett bestyr i det lilla hemmet med barnskrik i myckenhet och trasor och allt möjligt rart som hör till småfolk. Trots att det var mycket svårt för lilla gumman att klara den lilla till världen, var hon dock ganska snart kry och på benen igen. Våra tillgångar voro ganska små och vi hade därför inte råd att hyra något sommarnöje, men vi hade den nyanlagda Tegnerlunden att vara i. Emellanåt slogo vi oss lösa någon kväll och gingo till Blanchs Cafe för att höra musik och dricka ett glas punsch, som på den tiden serverades för 25 öre per glas, och vi hade väldigt trefligt tillsammans. Så kom hösten och vintern, och vid Jultiden upptäckte vi till vår glädje att lilla gumman var på "det viset" igen. Fram på våren 1896 hyrde vi vårt första sommarnöje för 35 kronor. Det var ett litet tornrum med en rätt stor skrubb till på Öhr, och vi hade riktigt trefligt hela sommaren. Vi hade gamla Ingrid till jungfru då och hon höll till i skrubben med sina grejor. Det var där vi blefvo bekanta med både Samuelsons och Boklunds.

På sommaren, eller närmare bestämdt den 6 Juli 1896 gjorde jag min första affärsresa för firman, och det var till Wästerås. Redan samma dag på kvällen var jag tillbaka igen. Men så fick jag i uppdrag att göra ytterligare en resa, denna gång till några platser i Småland. Att vara skilda från hvarandra så länge var omöjligt och därför beslöto vi att göra sällskap. Den 12 Juli afreste Anna och jag meci Gauthiod direkt till Kalmar, dit vi anlände påföljande morgon kl. 7. Sedan reste vi till Emmaboda, Wexiö, Oskarshamn, Mönsterås, Wästervik och Norrköping och den 19 voro vi hemma igen. Det var förfärligt varmt under hela resan men hetast i Mönsterås. Där klädde vi också af oss och gingo alldeles nakna i hotellrummet, men svettades ändå. Slutligen kom Prinsen (smeknamnet på ångaren Prins Bernadotte) och med den reste vi till Wästervik och fingo litet svalka och hafsluft. Det var meningen att jag skulle stiga af i Wästervik och Anna fortsätta med båten till Stockholm, men i afskedets ögonblick svek modet oss

båda och vi beslöto att fortsätta hela vägen tillsammans. När vi kommo hem var lilla Signe mycket sjuk och mormor hade farit ut till Öhr för att hjälpa Ingrid att sköta henne. Men bara lilla mamma kom hem och fick pyssla om henne blef hon snart bja igen. I medio af Augusti flyttade vi till staden igen, ty vi väntade en stor händelse hvilken dag som helst, och mycket riktigt, den 25 Augusti 1896 vid 12 tiden på middagen, kom lilla Olga till världen, en liten, vacker och välskapad unge med alldeles svart hår. Äfven denna gång var fröken Bärsell till hands och döpelseakten skedde några dagar senare på samma ställe och sätt som med lilla Signe. Nu hade vi två små rara småttingar och nu blef det mera lebens i hemmet. Vi hade ganska bekymmersamt med ekonomien, ty utgifterna ökades, men så fick jag min lön påökt till 175 kr i månaden och då blef det bättre. På hösten 1896 flyttade vi från Uplandsgatan till Östgötagatan 19, 2 tr. Där hade vi hyrt 3 vackra rum med kök för 500 kr pr år, och det ena rummet hyrde vi ut åt Stor-Otto. Vi gjorde denna flyttning endast för att nedbringa hyreskostnaderna, ty vi trufdes alldeles utmärkt uppe vid Tegnerlunden.

På våren 1897 ville herr Tempelman att jag skulle resa till Ryssland för att se på hampa och köpa hvad som behöfdes. Det var inget roligt uppdrag, men det gick inte att komma undan och med ångaren H. Wicander afreste jag från Stockholm den 24 April kl 5 på morgonen direkt till Riga och återkom inte till Stockholm förrän den 3 Maj med ångaren Mudir. Resan gick bra och det blef stor ömsesidig glädje när jag kom hem till det kära hemmet igen. I Riga hade jag köpt en del saker bl. a tre st. klädningstyg till lilla gumman och en del leksaker åt småttingarna, som alltsammans smugglades i land på så sätt att jag lindade klädningstygerna omkring mig under rocken och bar det öfriga i fickorna.

På våren hyrde vi sommarnöje på Mellanjerfva och Otto bodde hos oss äfven där. men det var ett fuktigt och otrefligt ställe. Vår närmaste granne var där farbror Fundelius med familj och

tillsammans med dem hade vi ganska trefligt. Den sommaren bodde Samuelsons och Boklunds på Thureberg och dit åkte Anna och jag på velociped för att hälsa på en gång. Då vi skulle åka hem på natten uppstod ett alldeles orehördt åskväder med slagregn. Det blef kolmörkt på vägen och endast tack vare de täta blixtarne kunde vi se att hitta hem. Vi voro glada och mycket lyckliga, men vi fingo också pröfva på bekymmer. Fram på sommaren blef Signe mycket sjuk och vi måste taga henne hem till staden. Flera läkare tillfrågades, men ingen visste hvad det var för fel. Dr von Hofsten rådde oss att lägga henne på barnsjukhuset Samariten för observation. Vi gjorde så och Anna följde med dit och stannade hos henne, ty vi tyckte inte om anordningarna där. En enda sköterska hade att se om cirka 20 barn och det kunde således inte bli mycken tid åt hvarje. Vi bådo därför att Anna skulle få stanna kvar äfven under natten, men det tilläts inte af öfverläkaren. När Anna talade om detta för mig i telefonen, kommo vi öfverens om att taga Signe hem igen, ty vi trodde ej att hon skulle lefva öfver natten. På eftermiddagen åkte vi således hem med henne och jag är ännu öfvertygad om, att det blef lilla Signes räddning. På natten kom nemligen en kris, och som vi inte ett ögonblick lämnades hennes bädd voro vi genast till hands. Hon låg alldeles orörlig och vi märkte att hon blef kall och trodde det närmade sig slutet. Jag ringde då till Dr Djurberg, som skötte henne, och han rådde oss att genast lägga Signe i ett hett senapsbad och gnida henne duktiga tag, så att vi om möjligt kunde få kroppsvärmen tillbaka. Vi gjorde så och lindade sedan in henne i vårt mjukaste ylle. Ett par timmar derefter märkte vi till vår obeskrifliga glädje att värmen kom tillbaka och att hon fick färg på kinderna, som hon inte haft på 2 månader. Samtidigt fick hon äfven stark afföring, det hon inte heller haft på länge. Och sedan fortsatte tillfrisknandet dag för dag. Efteråt trodde Dr. Djurberg att hon haft skarlakansfeber och någon annan sjukdom samtidigt.

Lilla Signes sjukdom hade tagit hårdt på Annas krafter och kort efter Signes tillfrisknande måste hon sjelf lägga sig till sängs och låg sedan

öfver en hel månad med hög feber. Läkaren fick aldrig klart för sig hvad det var för sjukdom Anna hade och kunde därför inte göra något direkt deråt. Så småningom gaf dock febern med sig och dermed ökades krafterna dag för dag. Det hade varit en svår och sorglig sommar detta, som äfven hade tagit hårdt på vår svaga ekonomi. Men en god försyn har i alla tider hållit sin hand öfver oss och så äfven nu. Under hela sommaren pågick 1897 års stora utställning i Stockholm, men på grund af våra långvariga sjukdomsfall hade Anna inte en enda gång fått se den. Någon dag i Oktober, strax innan utställningen stängdes, var hon dock så pas kry att vi vågade oss på en tur ut till Djurgården för att se härligheten. Där fanns också en tombola och lotterna kostade en krona st.

Så fort Anna fick se den, ville hon naturligtvis pröfva lyckan och tog en lott. Den utföll med 5 kr. vinst, hon tog en till och den utföll med 10 kronor. De som stodo omkring och tittade på började spärra upp ögonen öfver en så fenomenal tur, men deras ögon skulle bli än större. Anna tog sin tredje lott och vann på den 100 kronor. Det var således 115 kronors vinst på 3. lotter, och man kan förstå huru väl dessa pengar kommo till pass just nu. Visserligen var det meningen att men skulle köpa varor inom utställningen för de vunna pengarna, men genom herr Tempelmans bemedling fingo vi kontanter i stället, fast med 10 procents afdrag. I glädjen öfver vinsterna åto vi en bättre middag på utställningsrestautanten och jag tror att alltsammans bidrog till lilla gummans snara tillfrisknande.

Samma höst flyttade Stor-Otto ifrån oss och skaffade sig eget hushåll med moster Maria som hushållerska.

Våren 1898 hyrde vi ett fint sommarnöje af Stockholms Stad för 400 kronor. Det var den s.k. Tornvillan vid Lidingöbro. Nedre våningen hyrde vi ut för 225 kronor och den öfre hade vi sjelfva. Det var ett särdeles trefligt ställe, med härlig trädgård och alldeles vid sjön. Det fanns dock inga som helst kommunikationer dit, men både Anna och

jag hade velocipeder, som nu kommo bra till pass. Anna var styf velocipedåkerska och det var ingenting för henne att kvista iväg från landet, hem till Söder och tillbaka igen. När vi flyttade in på hösten, hade vi ett helt hästlass med finaste vinterfrukt med oss.

Så kom vintern och nu vore våra småttingar så stora att vi kunde ha dem med oss emellanåt. Anna hade köpt små hvita yllekappor och lufvor åt dem, så att de sågo ut som små snögubbar. Och hvilket jubel det var hemma i "13" när de kommo och hälsade på. Det var också en ovanligt vacker syn att se Anna och småttingarna tillsammans. Hon hurtig och vacker som en solskensdag med två näpna ungar med sig. Nästan alla människor vände sig om för att se på dem, då de vore ute.

Så blef det vår igen och vi ville ånyo hyra Tornvillan, men nu gick det inte för sig, ty Gasverket hade övertagit hela området för sina nyanläggningar. Vi hade således inte annat att göra åt saken än att se oss om efter något annat, men att få något så utmärkt och billigt som Tornvillan var otänkbart. En söndag vore vi ute vid Bergshamra för att se på ett rum och kök, som annonserats om. Vi tyckte inte om lägenheten, men så fingo vi syn på ryska villan och frågade om det inte fanns något i den att hyra. Men då upplystes, att den endast hyrdes ut i sin helhet, och det var inte mindre än 14 rum och 2 kök. Jag kommer inte ihåg våra tankar då, men vår åsigt måtte ha varit, att friskt vågat är hälften vunnet, ty några dagar senare hade vi hyrt hela villan från 1 Juni för 900 kronor pr år.

Jag hyrde genast ut vår lägenhet på Östgötagatan och den 1 Juni 1899 flyttade vi ut till Bergshamra. Kort tid derefter hyrde vi ut öfre våningen åt Stor-Ottos för 400 kr per år, och familjerna Lindahl och "Sommar-Anders" hyrde hvar sitt rum på nedre botten. Vi vore mycket belåtna med vårt nya ställe och detsamma måtte alla vänner ha tyckt, ty de komma i massa om söndagarna så att vi hade det som en riktig gästgivaregård. Allt detta var nog roligt i början, men det

blef till slut både dyrbart och besvärligt.

Samma sommar köpte jag en hundvalp för 15 kronor vid Söderbrunn och den bar jag hela vägen ut till landet. Han var liten då, men snart växte "Roj" och blef stor som en kalf. Straxt förut hade jag tagit ut en kattunge från hampmagasinet i staden, och det var en rolig syn att se kattungen och hundvalpen leka tillsammans med Signe och Olga. Hunden och katten blefvo till slut så goda vänner, att de lågo tillsammans i hundkojan.

Påföljande år, i Maj 1900, blef det sorg och förstämning, ty mormor afvled hemma i "13". Hon hade länge varit skral, men ingen trodde att slutet var så nära. Vi fingo telefonbud att komma hem, därför hon blef oroväckande sjuk, men hunno inte dit innan hon var död. Detta var början till våra svåra pröfningar det året.

På försommaren fick Anna ondt i en fot, genom ett litet skafsår af velocipeden, och hon lät behandla det af en kvacksalverska, fru Sandberg. Det blef emellertid sämre och på sjelfva midsommardagen måste jag tillkalla Dr. Laurent från Djursholm. Han förklarade genast att det var blodförgiftning och det visade sig tyvärr vara alltför sant. Anna måste lägga sig till sängs och nu började en sorgens tid. Sjukdomen förvärrades för hvarje dag och rosfeber tillstötte i benet. Snart måste jag anskaffa en sjuksköterska, fröken Brook, och sjelf var jag hemma den ena dagen efter den andra för att hjälpa till. Anna förlorade medvetandet och var sanslös inte mindre än 3 veckor. Doktor Laurent skötte henne, men vi tillkallade äfven en annan läkare, Dr Perman, för att göra hvad som var möjligt. Men ingen bättring förmärktes och en dag meddelade Dr. Laurent att det såg hopplöst ut. Hela Annas ben var såsom sönderfrätt och det måtte ha varit ohyggliga plågor, särskildt när bandagerna skulle läggas om. Vår sköterska var fenomenal, ty hon skötte Anna ensam både dag och natt och sof endast små stunder, när hon tillfälligtvis var ledig.

Jag hade inte heller någon som kunde hjälpa henne, ty jag hade en

mycket dålig jungfru, och farmor, som var hos oss, kunde egentligen ingenting uträtta. Det enda, som nu skulle ha kunnat hjälpa oss, var Mormor, men hon var borta för alltid.

I slutet af Augusti började vi se, att sjukdomen tog en god vändning och vi började således hoppas på en lycklig utgång. Förbättringen fortgick långsamt och på hösten hade jag lilla gumman på benen igen, fast hon var mycket klen ända till årets slut.

På våren hade Stor-Ottos flyttat till staden igen och för sommaren hade jag hyrt ut deras våning till Axbergs (Anderssons). Den 1 okt flyttade Boklunds dit och det blef en stadig hyresgäst.

Men jag fick stora bekymmer äfven för dem. Ett par år senare, den 30 Aug. 1902 gjorde nemligen Boklunds konkurs och som jag hade stor fordran af dem för hyra, måste jag af konkursmassan öfvertaga boet såsom ersättning för densamma. Detta var naturligtvis mycket svårt för mig, ty jag hade sjelf ondt om pengar, men det var inget annat att göra. Genom små afbetalningar fick jag till slut igen alltsammans. För Boklund blef det att börja på nytt och han fick inreda ett af rummen i villan till verkstad och ställa sig sjelf vid hyfvelbänken. Det var inte vidare trefligt att ha en dundrande snickareverkstad i rummet ofvanpå vårt sofrum, i synnerhet som Anna fortfarande var ganska skral och behöfde ligga litet emellan, men vi gjorde det för att hjälpa dem.

Den 1 September 1902 började Signe gå i Ulriksdals skola och det var ganska lång väg för henne att gå dit. I början följde gamla Ingrid henne, men så småningom fick hon gå ensam eller vanligen i sällskap med kamrater. Påföljande år på våren kom Sixten Sandberg till oss och stannade hela sommaren.

Den 13 Juli skulle jag göra en resa till Oscarshamn och Westervik. (Lilla Signe fick följa med för första gången) Vi reste med ångbåt från Blasieholmen och lilla Gumman med Olga och Sixten var nere och

viftade åt oss. Redan den 16 vore vi tillbaka igen. Några dagar senare reste jag till Upsala och Sala och då hade jag lilla Gumman med. Olga var för liten att följa med ännu, men det blef hennes tur sedan. Nu hade vi alla, som väl var, hälsan, och det var en treflig sommar. Jag kommer särskildt ihåg en mycket lyckad fäst, som vi anordnade den 13 Augusti tillsammans med Boklunds, Egnells, Sydows, Montmorencys m.fl. Det var ett väldigt kräftkalas ute på gården vid ett väldigt långbord, och det var ekläreradt med lyktor och machaller och bengaliska eldar i myckenhet.

På hösten började lilla Olga också i skolan. Den 5 Oktober köpte jag en ny ekmöbel till salen och det var ett stort evenemang. Den var alldeles ny, och stod ännu ouppackad hos Freys Express då jag köpte den för 450 kronor. Detta var år 1903.

Redan första året vi bodde på Bergshamra köpte jag vårt stiliga pianino på afbetalning för 1000 kronor, men på grund af sjukdomar m.m. var jag betydligt efter med betalningarna och det var svårt att taga ifatt allt detta, men så fick jag erbjudande från Neptunbolaget att för deras räkning fara till Kalmar på en haveribesigtning, och för det besväret fick jag 150 kronor. Redan året derpå, den 31 Januari 1904, fick jag fara i liknande ärende till Trelleborg, och fick för det 300 kronor. Båda dessa poster kommo såsom från skyn och användes helt och hållet att betala pianoskulden med.

På våren 1904 engagerade vi en trädgårdsmästare Almqvist för att sköta trädgården åt oss, men det var dålig uträkning, ty gubben var alldeles för gammal och skröplig.

Samma år, den 6 Augusti, var ett bemerkelseår för Stockholm, ty då började elektriska spårvagnarne på Ringlinjen. Anna och småttingarna vore inne för att se på undret och då passade jag på att väga dem i hampmagasinet. Sjelf vägde jag utan överrock 83 kg., Anna 72, Signe 34 och Olga 30 kg.

År 1905, den 27 juni, var det repslagaremöte i Stockholm och herr Tempelman hade bjudit alla deltagarna, 50 st., till middag på Lidingöbro värdshus. Anna och jag vore värd och värdinna. Det var en riktigt trefflig fäst, med hemfärd till Stockholm på natten i extra båt. Några dagar derefter kom Signe Bergendorff på besök från Amerika, och bland de fästligheter vi hade för henne, kommer jag särskildt ihåg en hos Petrelius och Nordin i Jäderins villa. Det var den 13 Augusti, vi vore bjudna dit tillsammans med Boklunds, fru Hemberg m.fl. och vi hade alldeles ovanligt roligt den gången. Signe Bergendorff (hon hette egentligen numera Signe Hiller) blef förtjust i Nordin och de båda sutto och flirtade allt hvad de orkade på verandan.

På hösten blef Anna dålig och vi tillkallade Dr Laurent, som förklarade att Anna hade hjertfel och därför måste ligga till sängs någon tid. Det var annat nu än 1900. Då sade läkaren att det var hennes ovanligt starka hjerta som gjorde att hon gick igenom den svåra sjukdomen. Sedan Anna legat en tid och hållit diet med skorpor och mjölk, blef hon bättre, men hon var aldrig vidare så stark numera som före 1900.

På våren 1906 började jag taga tyska lektioner för en Dr Hübschman som var rysk, politisk flykting från Riga. Det var väldiga uppror i Ryssland just då, och det var en hel massa flyktingar här. Jag fortsatte med lektionerna 14 gånger, men sedan reste han tillbaka till sitt land igen.

Sedan länge tillbaka hade vi funderat på att försöka skaffa oss en egen villa, ty egna-hems-flugan grasserade numera väldeliga öfverallt och det byggdes i alla möjliga skogsbackar. På Anna Hörlins inrådan gjorde vi en dag en promenad till Långängen, för att se på tomter där, och efter några flera besök, bestämde vi oss för tomten No 5 till ett pris af 20 öre pr kvadratfot.

Den 27 Augusti 1906 avslutades köpet, och vi betalade kontant 800 kronor samt lämnade en revers på 4500 kronor. Vi lånade 1000 kronor af gamla Ingrid till detta. De 200 som blefvo öfver användes

till inhägnaden. Sedermera har jag gjort upp och kvittat min skuld till Ingrid på så sätt, att hon får bo hos oss till döddagar istället.

Den stora affär jag nu gjort var mycket djerf, ty jag hade ännu ingen aning huru det skulle gå att bygga. Visserligen hade jag planer på att tala med herr Tempelman om saken, men det var ovisst huru det skulle utfalla. Någon dag, tidigt på våren, skref jag ett utförligt bref till herr Tempelman och lade ut saken så fint jag kunde. Det dröjde någon tid innan jag fick svar, men till slut började vi underhandla och resultatet blef att vi skulle få börja bygga på sommaren. I Juni 1907 togs första spadtaget och den 8 Juli hade vi redan kommit så långt att cementgrunden började gjutas. Sedan fortsatte byggandet med full fart och på hösten hade vi taklagsfäst. Denna tillgick på så sätt, att arbetarne bundo en stor krans af blåbärsris, som sattes upp på en lång stång ofver villan och så hissar vi en svensk flagga på en annan stång. Och så bjödos arbetarne på kaffe med dopp och fingo dessutom 5 kr hvar. Hvarenda dag vore vi framme vid bygget, men hela sommaren hade vi otur med vädret, ty det regnade oupphörligt. Vi hade ganska mycket växter på Bergshamra, som vore våra, och dem grävde vi upp och jordslogo på vår tomt, tills de skulle utplanteras påföljande vår.

Alltsedan Annas svåra sjukdom 1900 hade hon varit skral litet emellan och äfven jag hade ofta ondt i hufvudet. Den 25 mars 1907 blef hon mycket sjuk med obehagliga nervskakningar, och jag tillkallade Doktor Hvass. Han gjorde sig mycket noga reda för sjukdomens förlopp och kom till den öfvertygelsen att det måtte vara arsenik med i spelet. Han rådde oss att låta undersöka våra tapeter, ty alla tecken tydde på att vi voro arsenikförgiftade. Vi gjorde så och hans antaganden besannades till fullo. I vårt sofrum var 8 lager gamla tapeter på hvarandra, med arsenik i "högst betydlig mängd", och i alla öfvriga rum ungefär detsamma. Det var en skön historia och nu blef det att riva bort alltsammans i sängkammaren åtminstone och få

nya tapeter, men det var så dags nu då vi ändå skulle flytta nästa år.

Den 1 Februari 1908 skedde flyttningen till Väsentorp och gick alldeles utmärkt. Det var kallt med klingande före och vi körde direkt öfver åkrarna med de tunga flyttlassen. Och så börjæe vi installera oss i vårt nya hem. Gubben Käll hade varit där flera dagar i förväg och eldat upp, så att det var varmt öfverallt. Allt var nytt och ovanligt för oss, ty på Bergshamra hade vi inte alls haft några bekvämligheter och dessutom kallt nästan jämt. Men vägförhållandena på Långängen voro dåliga. Stora vägen förbi vår villa fanns inte då, utan endast den smala och backiga vägen förbi ladugården och rätt igenom Hermelins nuvarande trädgård ned till sjön. För att komma till vår villa måste man gå öfver en potatisåker. Fram på sommaren 1908 började dock arbetet med stora vägen och på hösten var den någorlunda färdig. Vi skulle naturligtvis också ha en brunn, men det var inte gott att veta hvar vatten säkrast fanns. Våra blifvande grannar voro mycket intresserade af vårt görande och låtande och en vacker dag tog gamla baron Hermelin en rönkvist (s.k. slagruta) och visade oss med den hvad vattenådern gick. Det blef genast gräfva af på den utvisade platsen och den brunnen använde vi sedan tills vi fingo vattenledning 8 år senare. Men det var ett knoggora att pumpa upp allt vatten på vinden och värst var det på sommaren, när brunnen började sina.

Christian Schylander, som bott hos oss på senaste tiden på Bergshamra, flyttade med oss till "Väsentorp" som vi kallade vårt nya ställe, och fick det lilla söderrummet (en del af nuvarande öfre hallen). På våren hyrde vi ut det stora norrummet till Gunnar Ramberg.

Trots att det var så trefllgt och bekvämt i vår nya villa, saknade vi ändå Bergshamra mycket, men så småningom blefvo vi vana vid det nya stället och trlfdes sedan alldeles utmärkt. Prisse (katten) lefde ännu och fick följa med till Väsentorp. Han lefde ända till 1914, då han fick ända sitt lif på Häggska anstalten i Stockholm. Roj försvann redan

den 21 Januari 1907, och vi antogo såsom säkert att han blef skjuten af någon illasinnad menniska. Han hade nemligen blifvlt skadeskjuten ett par gånger förut.

På våren 1908 började vi på allvar göra trädgården i ordning. Jeg köpte 400 st. Almplantor till häck och 400 st hallonplantor hade vi haft med från Bergshamra tillika med en hel del blomsterbuskar. Det var gubben Käll som var min hjälpreda med detta hela tiden och jag kommer ännu ihåg hans grofva näfvar och huru han med dem helt obesväradt behandlade de hvassa krusbärsbuskarna. Tre år senare var han död.

När jag köpte tomten på Långängen, så uppgafs såsom alldels säkert, att det skulle bli jernväg dit inom allra närmaste tiden, och det var i förlitande på detta som vi vågade oss på köpet. Men Jernvägen torkade in och vi måste gå den långa vägen till Stocksund. För våra småttingar var detta särskildt besvärligt, ty de skulle först af alla ut på morgnarna till skolan. Värst var det vintertiden, när det var mycket snö. Men man blef snart van vid förhållandena och det var för öfrigt inte annat att göra. Och som det inte heller fanns elektrisk belysning ännu var det kolsvart på vägarna hela hösten. Efter många och långa underhandlingar kom det till slut underrättelse, att om vi ville teckna aktier i Rimbobolaget för 100,000 kronor, skulle spårväg framdragas från Stocksund till Långängen. Aktierna stodo då i 68 kronor pr styck, men det var inte annat att göra än att teckna efter råd och lägenhet till 100 kronor pr styck. Jag för min del tecknade 5 st., och på så vis uppgick teckningen, hvaraf en del i Stocksund, till inte mindre än 112,000 hvilket visar att jernvägen var eftersträfvad. Efter ytterligare underhandlingar om sträckningen m.m. kom denna äntligen till stånd och öppnades för trafik på hösten 1910. Ungefär samtidigt fingo vi äfven elektriskt ljus och den 2 September samma år tändes det nya ljuset för första gången i vår villa.

Den 4 Mars 1910 hände en svår olycka med Lill-Otto. Han hade varit

på besök hos sin bror Oscar i Spånga och skulle vid hemresan hoppa upp på tåget, som redan var i gång. Men det lyckades så illa att han kom under vagnshjulen och fick båda benen afklippta. Han blef förd till sjukhuset och låg där öfver 3 veckor, eller till 18 Juni, då han kom hem och fick bo hos oss ett halft år. Han var ganska besvärlig, men Anna skötte honom med beundransvärd uthållighet och tålamod.

På våren 1911 började Signe och Olga gå och läsa för kyrkoherde Ekstedt och den 24 ooh 25 Juni konfirmerades båda i Danderyds kyrka. Det var mycket högtidligt. Vi hade en del främmande hos oss som fick åka i skjutsar med till kyrkan. Det var farmor och morfar samt Stor-Otto med familj och Lill-Otto, som voro med, och efteråt hade vi middag hemma för allesammans.

För öfrigt gick lifvet sin gilla gång och vår äktenskapliga lycka hade inte på flera år störts af några sorger inom familjen. Men så blef 1913 så mycket mera förkrossande. Då grusades alla våra gamla förhoppningar att på ålderns daggr få lefva lika lyckligt tillsammans i någon lugn vrå af världen. Hela den hösten var en tid af oro och sorg med obetydliga glimtar af hopp emellanåt. Och på grund af de stora utgifterna räckte tillgångarna inte till, utan jag hade måst sätta mig i skuld, på flera håll, något som ännu mera ökade oron. Men nu, som förut, kom hjälpen när nöden var störst. År 1909 hade jag köpt en tomt i Wänersborg af Hegardts sterbhus, och betalte 900 kronor för densamma. Först 1913 på våren blef det fråga om att den skulle exproprieras för Västgöta Regementes räkning, ooh för att få mästa möjliga betalning, gjorde jag en skenförsäljning till Eriksson i Wästerås. Följden blef att Wänersborgs stad betalte Eriksson 4500 kronor för egendomen. Eriksson kunde dock inte motstå frestelsen att sko sig på min bekostnad, utan behöll 1500 kronor för egen räkning. Men jag fick i alla fall 3000 kronor kontant, och det just när Anna låg på sjukhuset. Nu hade jag pengar att betala alla mina skulder med och ändå åtskilligt öfver. Året derpå förmådde jag Eriksson att betala mig ytterligare 400 kronor, men öfriga 1100

kronor behöll han för sin "vänskapstjänst".

Med Lilla Gumman var det mycket skralt, men vi trodde aldrig att var så allvarligt som det verkligen var. Jag återgifver här ett bref, som jag skref till Signe Hiller i början af December 1913, och som utförligt skildrar händelserna och våra känslor denna ödesdigra tid. Brevet lydde som följer:

Kära Signe !

När jag börjar att skrifva detta bref, så är det som att röra i ett svårt sår med ovarsam hand. Jag måste nemligen till minnet återföra de svåraste händelserna i mitt lif.

Det är sorg. - Solen i vårt, lyckliga hem har slocknat för alltid.- Anna finnes ej mera bland de lefvande.- hennes vandringsstaf är nedlagd och kring hennes graf stå vi alla i gränslös sorg och saknad. Hon hvilar i sin tidiga graf på Danderyds kyrkogård och den första snön har redan lagt sitt täcke öfver densamma. När första flingorna kommo stod det lifligt för mitt minne huru Anna brukade sjunga:

Fall, lätta snöflock, fall och bädda grafven kall.

Sedan flera år tillbaka var Anna klen, men dock ej värre än att hon vistades uppe och skötte hushållsbestyren. I Augusti blef hon emellertid sämre och måste intaga sängen. Jag tillkallade då en framstående läkare Dr Laurent, som underkastade Anna en noggrann undersökning. Han meddelade sedan mig och Olga enskildt, att det var mycket dåligt med Anna och att hon inte hade lång tid kvar att lefva, möjligen något år eller så omkring. Man vill inte gärna tro det man inte vill, och några dagar senare tillkallade jag därför en annan läkare, Hugo Toll, som är öfverläkare på Ersta sjukhus. Äfven han undersökte Anna mycket noga, men yttrade ej något särskilt, utan rådde oss att lägga henne en tid på Ersta sjukhus i Stockholm, så att han finge ha henne under daglig observation en tid.

Det hade i alla tider legat Anna emot att komma till något sjukhus och så äfven nu. Hon ville det inte på några villkor, men slutligen lyckades vi öfvertala henne att fara dit, för att försöka göra hvad som i mänsklig makt var möjligt. Den 18 September åkte Signe och jag med henne i bil till sjukhuset och hon föreföll vara vid godt mod. Genast vid framkomsten fick hon intaga sängen och låg sedan kvar på sjukhuset precis på dagen en månad. Hon fick ej någon medicinsk behandling utan endast sträng diet med skorpor och mjölk. Det föreföll som om detta bekom Anna väl och vi hade stora förhoppningar att snart få henne återställd hem igen. När hon legat 14 dagar började hon emellertid lida af svår oro, särskildt på nätterna, och längtade hem mer och mer för hvarje dag. Jag och flickorna voro hos henne dagligen, och Olga, som ständigt varit mammans hjälpreda, var hos henne hela dagar. Signe och jag hade vårt arbete att sköta och kunde därför inte vara hos henne på andra tider än då vi voro lediga.

Ändtligen - den 18 Oktober - randades den lyckliga dagen då hon nådde sin längtans mål att få komma hem igen. Olga och jag hämtade henne i bil på morgonen och vi åkte långsamt hem till Långängen. När Anna kom hem, så både skrattade och grät hon af glädje och förtjusning. Det var en högtidsstund för oos alla och vi tackade Gud därför.

Hela den följande veckan voro vi vid godt hopp. Anna var visserligen klen, men kunde dock vistas uppe en stund hvarje dag. Men en vecka derefter, på lördagen, började hon klaga öfver svår hufvudvärk, och mot kvällen syntes det att hon blef mycket sjuk. Våra sovrum äro belägna en trappa upp, men för att inte trötta henne med trappan, bäddade vi åt henne i salongen på en chäslong. Ett par timmar dessförinnan hade hon talat ganska mycket med oss och särskildt till flickorna höll hon ett gripande förmanings tal, som de säkerligen aldrig glömma. Äfven till mig vände hon sig med tårar i ögonen och yttrade: "Jag skulle så gerna vilja lefva för din skull, men jag får nog

gå till Gud". Så bad hon att vi skulle hälsa till pappa och Otto. Hon hade nu en tydlig förkänning af att hennes tid snart var ute.

Tidigare på dagen hade hon talat till oss om litet af hvarje, men det mästa gick ut på att hon ville ordna för sig. Bland annat bad hon mig köpa en familjegraf, och så bad hon att flickorna skulle snygga henne i håret då hon var död, så att hon inte såg otreflig ut o.s.v. För oss voro alla dessa ord såsom knifhugg och vi försökte leda samtalen in på andra ämnen, men det var inte nu den glada och skämtsamma Anna längre, utan en djupt allvarlig kvinna, hvars tankar icke läto sig ledas från lifvets allvarligaste händelse som förestod.

När vi lade Anna på häslongen, hoppades vi att hon skulle få hvila en stund, och Signe och jag lade oss påklädda bredvid henne på golfvet och slumrade så småningom till. Klockan half tolf vaknade vi af att Anna rörde sig och vi sågo då huru det började rycka i hennes kropp och att ansiktet förvreds. - Det var slag. - En stund efter var hon alldeles stilla igen, men då utan medvetande. Detta var lördagskvällen den 25 Oktober. Senare på natten kom ytterligare två liknande slag.

Jag ringde på telefon till Dr Toll på natten och talade med honom, och med första tåget på söndagsmorgonen kom han till oss. Han meddelade mig att det nu var mycket allvarligt och gaf Anna en morfininsprutning. Anna var då vid fullt medvetande och klappade läkaren på handen samt tackade honom för att han kommit. Det förvridna i anletsdragen hade försvunnit, men talförmågan var sluddrig.

Sedan Anna fått morfininsprutningen somnade hon nästan genast och sof sedan oafbrutet i tre dygn. På onsdagen vaknade hon och var vid ganska godt medvetande, ehuru hon verkade som ett ny vaknadt barn, som ser sig förvånadt om på allting. Talförmågan hade hon återfått ganska bra och småningom började hon äfven kunna dricka litet mjölk och äta några skorpor. Så gick onsdagen och torsdagen

med ganska stor oro, men på fredagen syntes hon vara betydligt bättre. Hon borstade sjelf sina tänder på morgonen och sedan talade och skämtade hon med oss alla, och sköterskan hade möda att hålla sig allvarsam. Allt föreföll så lofvande och läkaren uttalade en svag förhoppning att Anna kunde blifva bra igen. Men det skulle ske annorlunda.

Vi hade under veckan turats om att vaka öfver Anna och jag hade just vid half-åtta-tiden på kvällen gått in i mitt rum och lagt mig, för att klockan 12 på natten börja min tur, då Signe kom in till mig och sade att mamma såg så besynnerlig ut. Jag klädde mig i hast och gick in till Anna. Hon låg då alldeles orörlig och endast följde mig med sina stora, vackra ögon, men svarade icke på tilltal. Om en stund började hon dock tala litet och klappa mig på kinden, då jag böjde mig öfver henne, men vi förstodo att stunden var allvarlig. Ungefär en timme därefter började det rycka i hennes kropp, såsom vid första slaget, och svetten pärlade ur ansiktet. Jag lutade mig intill henne och frågade om hon hade plågor och på det svarade hon "Ja, kolossalt". Straxt därefter lade hon sig stillsamt på rygg och drog händerna under tecket samt började andas djupare och långsammare och klockan 10,55 på kvällen utandades hon, vår innerligt älskade, sitt sista andedrag. Detta var fredagen den 31 Oktober 1913.

Frid och välsignelse öfver henne, i oförgätligt och tacksamt minne bevarad af oss alla. Så hade då det hårdaste af alla slag drabbat oss. En Innerligt älskad och trofast maka och moder, hemmets strålande sol och gjädje under nära 20 år, var borta för alltid. Bortryckt i sina bästa år. Det är vid sådant tillfälle så svårt att förstå att Gud ändå är god. Men en vän till oss skref, när han fick höra om dödsfallet: "Den Gud älskar dör ung".

Anna sveptes i sitt eget nattlinne och ett lakan, som hon sjelf broderat. Hennes hufvud hvilade på samma dunkudde, som hon användt under sjukdomen, och under kudden lade vi ett paket, som

innehöll alla de bref Anna fått från mig och flickorna. Det var bref ända från vår förlofningsd, och alla hade hon sparat med pedantisk noggrannhet.

Kistan placerades i salongen bland en myckenhet af blommor, och jag tror mig nästan kunna försäkra att ingen sett någon så vacker som Anna då var. Med döden inträder i allmänhet en förändring i utseendet, vanligtvis till det sämre, men med Anna var det motsatsen. Hon hade återfått sin ungdoms stora fägring, som ännu mera förhöjdes af de stora, svarta ögonfransarna mot det hvita ansiktet och det utomordentligt nöjda och fridfulla utseendet i öfrigt.

Begravningsdagen, den 5 November, ingick med strålande solsken. Minnesgoda anhöriga och vänner hade sändt Anna inte mindre än 38 vackra kransar, hvar ibland äfven en från kusinerna i USA, för hvilken vi framföra vår innerliga tacksamhet. Jordfästningen skedde i Danderyds kyrka, där Anna senast var med, då flickorna konfirmerades för 1 ½ år sedan. Jordfästningen förrättades af en granne till oss på Långängen, pastor Gasslander, och en barnkör från Danderyds skola sjöng från orgelläktaren. Under orgelns toner utbärs kistan på kyrkogården och sänktes i den nyköpta familjegravven, som vi fått på en särdeles vacker plats mellan två stora träd. Där hvilar den älskade tills vi åter få träffas.

Det hade varit på sin plats att jag skrivit om allt detta tidigare men jag har verkligen inte kunnat. Nu har jag emellertid lämnat alla dessa upplysningar till de vänner omkring hvilka Annas tankar så ofta rörde sig. Jag afser således, att Signe skall vara af godheten och meddela hvad jag nu skrivit till alla våra vänner därute, och äfven mottaga och framföra våra innerliga hälsningar och tillönskan om god Jul.

Vänskapsfullt Oscar Jansson

Det var en tid af sorg och saknad som nu följde och stundtals

öfverfölls jag af förtviflan. Men en tröst var, att jag hade båda flickorna hemma, som kärleksfullt delade sorgen med mig, och så småningom lindrade tiden äfven detta svåra sår.

Sedan ett år tillbaka hade vi haft ett rum uthyrdt åt en herr Wallgren och han bodde kvar hos oss ända till 1 April 1914, då han flyttade till staden. Längre fram på våren 1914 hyrde vi ut två rum till tre tyska herrar, och tillsammans med dem hade vi många angenäma stunder. Deras namn var Eric Richter, Rudolf Albert och Alfred Wedra. Så kom kriget med sina stora omhvälfningar och alla tre måste inställa sig i Tyskland till krigstjänst.

Under hela Juli månad var det stark spänning mellan stormakterna, som nådde sin höjd då Österrike lämnade Serbien sitt ultimatum den 28 Juli. Ryssland började genast mobilisera och detta besvarade Tyskland med krigsförklaring mot Ryssland den 1 Augusti. Söndagen den 2 Augusti 1914 ringde alla kyrkklockor i Sverige till mobilisering af landsstormen och det blef en obeskriflig uppståndelse. Vi voro, just ute och seglade i våra tyskars segelbåt, då vi fingo höra att det ringde i Hjorthagens kyrka. Vi seglade närmare intill Lidingöbro och en man ropade till oss, på vår fråga hvarför det ringde, att det var mobilisering i Sverige. Den beklämmande känsla som kom öfver oss kan inte beskrivas. Flickorna började gråta och vi seglade genast direkt hem.

Den 4 Augusti inträdde krigstillstånd mellan Tyskland och Frankrike och samma dag förklarade England krig mot Tyskland. Det blef en oerhörd upphetsning. Sjöfarten stoppades och matvaror stegrades oerhördt, men rätt snart blefvo dessa missförhållanden normala igen, sedan besinningen återkommit. Slag i slag kommo sedan krigsförklaringar från Österrike, Montenegro, Belgien, Japan m.fl., och nu, när detta skrives, fortfar kriget med oförminskad styrka mellan 14 olika stater (Sept. 1916)

Redan några dagar efter krigets utbrott reste våra tyskar hem till sitt

land och vi ha sedan inte återsett dem. Men de ha flera gånger skrivit till oss och äro vid godt mod.

På våren 1913 hade vi hyrt ut ett rum äfven åt en ung man, Risholm, som vi också tyckte mycket om. Han och Signe blefvo särskildt goda vänner och det slutade med att förlofning eklaterades mellan dem den 10 Oktober 1914 och bröllop den 29 Juli 1916.

Saknaden efter Lilla Gumman var fortfarande mycket stor och någon dag på hösten 1914 skref jag nedanstående verser till minne af hennes dödsdag.

Till min älskade på Danderyds kyrkogård.

Vid kyrkans port där ligger kullen

Som gömmer älskadt stoft i mullen

Och träden stå på vakt invid

Och vinden hviskar: Sof i frid.

- : -

Jag ofta ser på nattlig himmel

Din stjernas ljus bland stjernors vimmel

Hon minner om vår ljufva tid

Af lycka, kärlek, hopp och frid.

En fristad för mitt sorgsna sinne

Är grafven med Ditt ljusa minne

När dit jag går min dystra stig

O, älskade, jag går till Dig.

Jag går till Dig när hjertat kvider
Af längtan efter flydda tider
Jag går till Dig när himlens ljus
Mig vinkar ifrån jordens brus.

Och då, när lifvets strängar brista
Min tanke blir den ljufva, sista
O, älskade, jag går till Dig
Min ungdoms kärlek, möt då mig.

--- : ---

Då vandra två älskande hand uti hand
Att skåda allt nytt i det "främmande land"
Och tala om kärlek som aldrig dog ut
Som aldrig har svalnat och aldrig tar slut.

Oscar Jansson